

tól vett mérték; hanem egyúttal a szubjektív — ethikai mértéket kell alkalmazni: mennyiben mozdíthatja elő a végzett munka az egyes tőkéletesedésében, mennyivel járulhat hozzá személyes értékének emeléséhez. Ez az a hely, ahol mindenekelőtt a tanítói foglalkozás és az iskolázás ethizálandó».

Willmannak ezzel a megszívlelendő útmutatásával befejezem vázlatos fejtegetéseimet.

GÖMÖRI SÁNDOR.

A MODERN-NYELVTANÍTÁS ÚJABB MÓDSZEREI.

Minden kornak megvan a kedvelt s megoldhatatlan problémája. A nyelvtanítás és nyelvtanulás kérdése most szokásos gondja a legélesebb és legérettebb eszű embereknek is s a modern nyelvtanítás módszere és feladata a tanügyi irodalom és gyakorlat legvitatottabb kérdése. Folyóiratok, nagy munkák, röpiratok egész halmaza: egy kis könyvtár jelent meg a kérdés egészéről és egyes részleteiről. Nehéz a sok vélemény szövevényében az Ariadne fonalra: a helyes és követendő útra rámutatni. Töredék minden munka, de nem egy keserű tapasztalat és kételkedő fontolgatás kikerülhető a módszertannal való alapos foglalkozás alapján.

I.

Modern nyelvtanulás ott kezdődik, ahol a modern nyelv s véglemzésben Gallia azon lakói, kiket Cæsar katonái legyőztek, már modern nyelvet tanulnak. Guttenberg betűi felvirágoztatják a nyelvkönyvek hosszú sorozatát, de kétségbevonhatatlan történelmi tények (Német Lajos francia esküje stb.) bizonyítják, hogy már a könyvnyomtatás feltalálása előtt is tanultak modern nyelveket, hangtani vagy írott alapon.

A módszerkutatás legelső nyomaira a XVI. században találunk. 1552. adja ki *Forest de Vaison* Briefve et utile instruction pour enseigner et apprendre la grammaire en peu de temps. (Rövid és hasznos utasítás, hogyan lehet rövid idő alatt nyelvet tanítani és megtanulni.) 1568-ban *Du Vivier*, 1588-ban *Lumneus* tesznek kísérletet úgy a gyakorlat, mint az elmélet terén s mindannyian már ez időben az idegen nyelvtanulás nehézségeinek csökkentésére töreksenek. 1592-ben *Delamothe* kiadja ily munkáját: French alphabet, teaching in a very short time by a most easy way to pronounce french naturally to read it perfectly, to write it easily, and to speak it accor-

dingly. (Francia abc, amely a legrövidebb idő alatt a legkönnyebb módon megtanít a francia nyelv természetes kiejtésére, tökéletes olvasására, könnyű írására és jó beszédre.) Nagyobb dicsőimust ma sem tudna más sem könyvcímül. 1595-ben már parallel nyelvkönyv jelenik meg: Grammaire pour facilement et promptement apprendre la langue «angloyse et francoyse». (Nyelvkönyv a francia és angol nyelv könnyű és gyors megtanulására.) A következő században már se szere se száma az új, könnyű, biztos és tökéletes csodamódszereknek és könyveknek. A legutolsó évtizedek könyvmennyisége e kérdésről egyszerűen elképzelhetetlen. Tisztára lehetetlen minden munkát számon tartani avagy elolvasni s csak az utolsó év minden cikke, munkája hosszú tanulmányozást igényel. *Stengel* munkája Chronologisches Verzeichniss französischer Grammatiken vom Ende des 14. bis zum Ausgange des 18. Jahrhunderts, ijesztően hosszú névsort tüntet elő. *Breymann* műveiben (die neusprachliche Reformliteratur von 1876—1893 és 1894—1899) sok száz munkát sorolhat fel. Joggal mondja *Alois Seeger* der Bildungswert der modernen Sprachen und die Berechtigungsfrage der Realschule című felolvasásában, hogy a nyelvtanítás módszertanában felburjánzott a gyom és bőven termett az üres szó, míg vajmi kevés az önálló és egészséges gondolat.

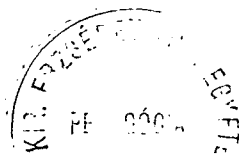
Nálunk legutoljára az «Országos Középiskolai Tanáregyesület» szabadkai közgyűlésén *Bleyer* *Jakab* tartott tartalmas, tanulságos és szép előadást a német nyelv tanításának módszeréről és feladatáról s álláspontja a meglevő állapotokhoz ragaszkodó. Néhány hónappal később *Bartos* *Fülöp* a Kereskedelmi Szakiskolai Tanárok Országos Egyesületének veszprémi közgyűlésén adta elő nézeteit az idegen nyelvek tanításáról. Sok okos szón kívül 2 főkövetelménye van. Pénzt (az osztályok csoportba osztását) és időt (több órát vagyis helyesebben megint pénzt) kér a nyelvtanítás sikeressé tételéhez. E kérdések kérdéséről azóta is számos kisebb s nagyobb cikk jelent meg s a tanáregyesület igazgatósága a köröknek újból figyelmébe ajánlja e módszertani kérdéseket.

Nálunk nagyon mellőzött kérdés azonban az, hogy egyáltalában kell-e iskolában modern nyelveket tanítani? Siralmasnál siralmasabb panaszok hangzanak az eredmény ellen, mert lehetetlen eredményt várnak az idegen nyelvtanulástól. Nem eredménytelen az idegen nyelvek tanítása, ha csak nem generalizálják az itt-ott felmerülő bajt, ami más tárgyaknál is előfordulhat. Az eredmény a tanulók tehetsége szerint változó; egyik jobban beszél, a másik a szöveget érti, a harmadik a nyelvtant tudja s érti, a negyedik szépen fordít, az ötödik tud szép részleteket kívülről s némely tanuló egyesíti mindezen tulajdonokat. Nem szabad azonban lehetetlent követelni s ha az anya-

nyelvben nem lehet minden tanulót mindenre pl. a helyesírásra és fogalmazásra teljesen megtanítani, mennyivel kevésbé kívánhatjuk ezt az idegen nyelvekben. Jogtalanok az eredménytelenségről szóló panaszok azért is, mert a túlterhelt tanuló ifjúság egész természet-szerűleg nem képes egynél több idegen nyelvet megtanulni, mert a nyelvtanulás külső és belső nehézségeinek legyőzéséhez sok máson kívül sok idő kell s mai iskolai viszonyaink mellett nem is mondható az eredmény csekélynek. A nyelvtanítás eredménytelenségének sokszor az az oka, hogy az idegen nyelvyagot ismeretnek tekintik a pedagógusok, holott az nemcsak kezdő fokon, hanem a tanítás egész menetén keresztül csak eszköz az ismeretek megszerzéséhez. Egy idegen nyelv tanításának igen nagy képző hatása van így is s ha a klasszikus nyelvek a későbbi tanulmányoknak vetik meg tudományos alapját, úgy a modern nyelvek útján érintkezünk szomszédainkkal kereskedelmileg, társadalmilag és szellemileg. Egy idegen nyelv alapos ismerete tehát ma ép oly fontos és szükséges, mint az olvasás és írás.

A világ művelt nemzetei a divatos probléma hatása alatt csakis a legutolsó évtizedekben tanulgatnak idegen nyelveket. Az angol vagy francia nemzet máig nem is túlozza a nyelvtanulást, de Németországban, Ausztriában s nálunk túlságosan nagy a törekvés és törtetés e téren. Az angol és francia ember azt tartja, hogy elég, ha anyanyelvén tökéletes s közömbös minden idegen nyelvvel szemben és csak a kereskedelem kezdi mindjobban és jobban leráztatni az angol nemzetet az elkülönítési vágy békóit s kényszeríti az angolokat is az idegen nyelvek elsajátítására. Franciaországban is foglalkoznak az angol nyelvvel. Mégis kevés francia ember tud angolul és több francia könyvet olvasnak Angliában, mint angol könyvet Franciaországban. Mindkét országban terjed az a szokás, hogy idegen szóra, idegen országba küldik a serdülő ifjúságot s a svájci pensionatusok télen és nyáron hemzsegnek az angoloktól és franciáktól.

A nyelvtanulás divatja tehát minden nehétség mellett és mindenütt terjed, mert egy régi mondás szerint: Ahány nyelvet tudunk, annyi embert érünk. Régente igaz is lehetett ez, de ma az ismereteknek olyan nagy a köre, hogy idegen nyelvtudás nélkül is, amely magában nem is ismeret, sok a tanulni való. S a nagyobb baj azután az, hogy iskolák nyelvekre teljesen nem taníthatnak meg, de az ismeretek általános tudása, s a műveltség is szerfölött hiányos és sok mindenféle hasznos dolgot, amire az életben igen nagy szükség lenne, idő hiányában nem tanítanak. Egy-egy népben nem sok ember szorúl rá az idegen nyelvekre s aránytalanul nagy teher hármlik az idegen nyelvtanulással az iskolákra. Évenként a statisztika szerint egy nagy népben legföljebb 500 embernek kellene idegen nyelveket tanulni és

e miatt sok ezer ember gyötri magát tehetség és képesség nélkül elvesztve az időt, melyet oly sok hasznosabb dologra lehetett volna fordítani. Az iskolai nyelvtanítás nem okos és nem célszerű intézmény a mai rendszer mellett. *Alaposan és behatóan* kell egy idegen nyelvet megtanítani vagy sehogy sem. Egy tanuló csak *egy* nyelvet tanulhat s a teljes elsajátítás után a tudás magas fokán kell csak a második idegen nyelvre rátérni. Pszichológiai és pædagogiai nagy hiba, sőt több: bűn az, ha az iskolákban több idegen nyelvre sehogy avagy kis fokban tanítunk, ahelyett, hogy egy idegen nyelvet sajátítanánk el alaposan.

Hazai iskoláink viszonyai mellett legalább egyelőre — modern idegen nyelveken csak a német és francia értendő. Mélyen sajnálható csak, hogy e kör ily szűk s oly kevés történik a nyelvtanítás érdekében, holott a magyar nemzeti tulajdonokhoz tartozik egy bizonyos tehetség az idegen nyelvek tanulására. Utolsó időben hangzik az óhaj, hogy iktassunk az iskolai tárgyak sorába más idegen nyelvet is. Az első idegen nyelv hazai viszonyaink mellett mindig a német s több fontos okon kívül a gyakorlati élet is kívánja, hogy minél intenzívebben műveljük e didaktikai szempontból — nehéz nyelvet. Az osztrák és német rendszer utánzásának eredménye, hogy legtöbb iskolánkban a francia a második kötelező idegen nyelv. A világhatalom ma a németen kívül az angol és orosz nemzeté, a világkereskedelem nyelve ma a németen kívül az angol és orosz és így joggal követelhető, hogy legalább egyes iskolákban az angol vagy orosz legyen a kötelező,

Alexander Bernát a középiskolai tanárok szabadkai közgyűlésén rá is mutatott már az angol nyelvre, mint műveltségünk egy elhanyagolt forrására s azt indítványozza, hogy az angol nyelv választható nyelv legyen a középiskolákban. Az angol nyelv tanítása sikeresebb lehet, mint más idegen nyelv tanítása, mert az angol nyelv a legkönnyebb idegen nyelvek egyike és csak a kezdet okozhat egy kis nehézséget a lassú és nélkülözhetetlen hangtani kifejezés miatt. Egy nagy akadály van. Anglisztikánk nincs. De a mai tanárbőség mellett rövidesen kiképezhetne a tanügyi kormány tanárokat. Az angol nyelv behozatalával iskoláinkba egy fontos műveltségi forrást, a világ minden tájára elvezető nyelvet, gyakorlati szempontból nagy kincset adhatunk az ifjúságnak és ezzel az országnak. Itt lenne az ideje, hogy megtörténjék e téren az első lépés, hogy az eddig olyannyira elhanyagolt angol nyelvtanítás és nyelvtanulás hazánkban elterjedjen.

Ezen általános kérdések tárgyalása után azt fogom vizsgálni, hogy miben is áll a nagyszámú módszerek egyikének s másikának lényege.

II.

Azelőtt egy-egy nyelvtanítási módszert egyes emberek után neveztek el. Így volt Lancaster-, Hamilton-, Jacotot-, Robertson-, Ollendorf-, Ahn-, Toussaint-Langenscheidt-, Plötz-, Lissov-, Berlitz- s Gouin stb.-féle módszer. Ujabban általánosak az elnevezések pl. anti-klasszikus, antigrammatikus, antifordító s más ilyféle elnevezés. De ezen negatív elnevezéseken kívül az új módszereknek még következő elnevezései vannak: «Uj módszer», «Ésszerű módszer», «Ujabb módszer», «Természetes módszer», «Szemléltető módszer», «Direkt módszer», «Phonetikus (Hangoztató) módszer», «Imitativ (utánzó) módszer», «Analitikus módszer», «Beszélgető módszer» stb. Ez elnevezések legtöbbje csak külső név és az ismertetendő könyvekben benne van az összesek lényege.

A legelterjedtebb és leghiresebb könyvek és módszerek a *Toussaint-Langenscheidt és Rosenthal* könyvei és módszerei. Üzleti spekuláció, kitűnő reklám teszik ennek az elterjedésnek és hírességnek első alapját. Másrészt komoly szándékkal magas tudásra törekedve ritka jó munkák a Toussaint-Langenscheidt könyvek, ha egyben-másban hibás is a módszer. Fáradtságos, de biztos eredményhez vezet őt.

Minden modern nyelvre megjelent egy-egy sikerült munka. 36 levélben s teljes, mellékletekben adott, segítő ívekkel. Az általános nyelvtudomány nem egy érdekes kérdésével foglalkozik a szorosabb célon kívül, amelyet meglehetősen magasra tűz ki és a nehézségek mellőzésével nem egyszerűsít.

A Toussaint-Langenscheidt nagy kiadásainak előnye, hogy a kiejtés megadása pontos és könnyen érthető, a beszédre és írásra, a produktív és receptív nyelvtudás minden fokára, egyaránt tekintettel van s éleszti a kedvet és érdeklődést a nyelvtanulás iránt. Hátránya a módszernek, hogy nem egy rész túlságosan nehéz s a nyelvtan begyakorlására szolgáló mondatok nem függenek össze és nem értelmes példák. Ha modern nyelvet magánúton kell megtanulni, úgy ezek a könyvek a leghasználhatóbbak, de igazi nyelvtanulás csakis vezető útján történhetik.

Az üzlet utánzásra és csalásra vezette az embereket s így terjedt el a «levél szerinti oktatás». Toussaint-Langenscheidt alapos, tudományos és komoly munka. Rosenthal villámvonat a gyakorlati cél felé, melyhez az előszó szerint rövid három hónap alatt akar elvezetni napi fél órai munka árán. Mellőzve a fölöslegest, csakis a nélkülözhetetlen szókincs megtanítását vállalja magára s rengeteg sok mondatot alkot néhány szóból. Folytonos utánzás és állandó ismétlés

teszik az alapot. «Öntsünk» az adott formákba új formákat — ez a jelszó. E módszerről ma nem sokat tartanak, de korábban nem egy előnye volt s a beszédre a legkönnyebben tanít, ha mást nem is tart meg hangzatos ígéretei közül. Aki alaposan és jól akar nyelvet tanulni, az nem folyamodhatik e módszerhez, de aki rövid időn belül akar eredményt felmutatni, az a Rosenthal levelek alapján néhány hónap alatt ezt megteheti.

Az *Ollendorf H. G.* módszer gyakorlati célú alkotás, rengeteg sok kiadással és utánzattal. Ide tartoznak az Ahn, Plötz és Plate könyvek is. Rengeteg sok s megérdemlett gúny érte e hirhedt könyvetket «szellemes» mondataikkal. A főirányt, . . . t. i. a gyakorlatiasságot mint a legbiztosabb kalauzt, nemcsak a nyelv szabályainak, hanem egyszersmind a nyelvnek megtanulására is fölhasználja s a módszer rendeltetése nem kisebb, mint a nyelv szabályaival együtt s egyidejűleg a nyelv szellemét is megértetni. E magas cél vajmi kevésbé sikerül!

A *Häuser* módszer (Bielefeld-Karlsruhe) a beszédgyakorlatokon alapul, s az anyagot a mindennapi életből veszi. Magántanulási céljának aligha felelhet meg sikerrel, ámbár az előszó azt vitatja, hogy lehetetlen a nyújtotta alapon egy nyelvet meg nem tanulni, ha a kellő időt és gondot fordítjuk e cél elérésére. A kiejtés nehézségeit azonban nem veszi tekintetbe, sőt majdnem teljesen mellőzi.

A tudomány egy kiváló bajnokának, *Schliemannnak* nevét viseli jogtalanul egy módszer, melynek füzetes kiadása nem sokat ér, de a Schliemann önéletrajzában leírt elveken alapszik. Schliemannt a szükség vezette rá az új módszerre. Angolul úgy tanult meg, hogy Goldschmieth «Vikar of Wakefield» és Scott «Ivanhoe»-ját könyv nélkül megtanulta. Franciául Fenelon «Télémaque»-ját és Saint Pierre «Paul et Virginie»-jét tanulta be. A tanulás annyira élesítette emlékező tehetségét, hogy a spanyol, olasz s más nyelveket igen könnyen tanulta meg néhány hét alatt. (Az emlékező tehetség élesedése és az állandó szorgalom teszi a Mezzofanti, az utolsó időben feltűnt Tombetti, a mi Brassaink s más polilinguisták nyelvtudásának is alapját.)

Sokat olvasott hangosan és soha sem fordított. A nehéz angol kiejtés jó elsajátíthatása céljából az Amsterdamban tartott angol isteni tiszteleteket látogatta meg s a szónoklat minden szavát lassan ismételte.

Könyv nélkül soha sem maradt s minden szabad pillanatot tanulásra használt fel. Háromszoros előolvasás képessé tette, hogy egy nagy anyagot könyv nélkül is tudjon, (10—20 oldalt.) Mellőzte teljesen a fordítást s a nyelvtanból a legfőbb dolgokra szorítkozott, de behatóan vette hangos olvasmányait s a betanult mintarészleteket. Érdekes, hogy Schliemann görögül is így tanult.

Dunker & Bell módszere 21 levélben beszédgyakorlatok alakjában egy regényt ad. A kezdőfokon az interlineáris módszerhez folyomodik. E tárgyból függetlenül külön olvasmányok és írásbeli gyakorlatok is vannak. *Teichmann* praktikus módszere is elterjedt. A mindennapi élet gyakori kérdéseiből indul ki s a feleleteket ugyanazon szavakból alakítja, majd meg a szavakból új mondatokat is alakít.

Gaspey-Ottó Sauer módszere óriási mértékben terjedt el s minden nyelvre alkalmazva van. Minden könyv két részre oszlik, s az első rész az alaktannal foglalkozik. Elmélet és gyakorlat állandóan párosulva halad s vezet a célhoz. Az egyes leckék a nyelvtani anyagot adják s minta mondatokkal gyakoroltatják; az olvasmányok szókinéséhez alkalmazkodnak a beszédgyakorlatok is. E módszerrel sokszor sokan szép eredményt értek el.

Veszedelemesen elterjedtek a Polyglott Kuntze semmit sem érő kis és drága füzetei. Sokszor rossz a kiejtése, megjelölése és kapcsolat nélkül rövid kifejezéseket ad.

Gyakorlatilag és elméletileg új módszert ajánlott *Franke Félix* is. Munkáinak címe «die praktische Spracherlernung auf Grund Psychologie und Physiologie der Sprache dargestellt» és «Phrases de tous les jours». A nyelvtan mellőzésével az ideomatikus kifejezéseket tanítja tiszta hangtani alapon s itt van a módszer hibája is, mert tiszta hangtani alapon nem lehet eredményt elérni.

Az idegen nyelvek tanításának methodikáját a svájciak kezdték, a franciák folytatták, az angolok és németek fejlesztették s az amerikaiak hirdették a Berlitz iskolák útján. *A Berlitz módszert* néhány utasításával akarom jellemezni:

A tanár adja elő előszóval a megtanulandó szavakat (mondato-
kat), mely előadással egyidejűleg mutassa meg a megnevezett tárgya-
kat vagy azok ábrázolatát. A melléknevek értelmét összehasonlítás és
ellentét útján, az igék és határozókéket pedig mozgás, tevés, hely és
állás által világosítsa meg. A tanár minden egyes esetben, midőn új
fogalmat akar megmagyarázni, a kérdést először önmagához intézze s
válaszolni szintűgy önmaga válaszoljon s csak miután a kérdést és a
feleletet többszörösen különféle módon ismételte, kérdezze a tanulót,
kinek, ha esetleg nem lenne képes arra válaszolni, segítségére legyen.
Feltétlenül ki van zárva más nyelven, mint a megtanulandó nyelven
való társalgás.

A nehezebb dolgokat ne gyakorolja a tanár soha a tanuló ki-
merüléseig, hanem térjen reá ismételten vissza.

Azok a szavak, vagy fogalmak, melyek szemléltetés útján meg
nem magyarázhatók, a már tanult szavakból alkotott többféle monda-

tokban való alkalmazás az u. n. eszmetársítás segítségével világosítandók meg.

Az olvasmányoknál a tanár olvasson néhány sort, azután magyarázza meg az először előforduló szavakat a fentebb leírt módon és intézzon kérdéseket a tanulókhoz, még pedig olyképen, hogy azok a feleletben az új szót használni kénytelenek legyenek s ekként győződjék meg arról, hogy a tanuló tisztában van-e a fogalommal, vagy nem.

Végül midőn a tanuló már mindent ért és tud, olvastassa el vele a megmagyarázott sorokat hangosan s azután folytassa az oktatást a fentebb leírt módon.

Tollbamondás és házi feladatok útján a könyv végén levő függelék segítségével a haladó tanuló rövid idő alatt és kevés fáradsággal a levelezést is elsajátítja.

Hangzatos mondások, nagy ígéretek, teljesen alap nélkül. Magánúton soha senki ez alapon meg nem tanulhat. Tanításban a tanártól emberfölötti munkát követel. Néha lehetetlen, máskor nevetséges a túlzás e módszerben s az absztrakt fogalmak meghatározása az eszmetársítás útján játékká fajul. Mindazonáltal a modern nyelvtanulás nem egy változást köszön e módszernek és saját korában nem egy üdvös újítást hozott létre.

Németországban szerte elterjedtek a Thiergen és Thiergen-Boerner-féle könyvek, sőt legujabban Austriában is tért hódítanak a Teubner társánál, Græsernél, megjelent Üebe és Müller átdolgozások, melyek a *közvetítő módszert terjesztik*. Thiergen nem egy helyes s üdvös újítást fogad el a reformerektől, de más dolgokban conservatív s az aurea mediocritas útján haladva, megalkotja a tudomány és gyakorlat szempontjából megfelelő közvetítő módszert, az eklektikus módszert.

E módszerhez a tanárnevelés *conditio sine qua non*-ja a külföldi tanulmányút s a nyári tanfolyam. Természetesen ajánlatos, hogy a külföldi tanulmányokra jól elkészülve induljon a tanár. Csak az a modern-nyelvtanár lesz képes egészen helyesen tanítani az idegen nyelvet a közvetítő módszer alapján, a ki gyakrabban juthat külföldre. A közvetítő módszer még nincs teljesen kialakulva, de az iskolai gyakorlat mindinkább szilárd formát kap, ez úton haladva. A közvetítő módszer egyik főhajtása az, hogy az idegen nyelvek hathatós tanítása érdekében, modern filologiai szertárok szervezendők, s a tanítás itt történjék. Pl. a német tanterem a német világot tárja a tanuló elé. Német kiejtési táblák, közmondások, hirdetések, térképek, költők arcképei stb. vannak a falon. E szertár tartalmazza az idegen nyelvű könyvtárt s a fonetikai szereket is. Itt vannak a nagy irodalomtörténetek, a lexikon és esetleg lapok is. E szertárban lehetne néhány

példányban oly hazai folyóirat, mely az idegen nyelven s magyar jegyzetekkel jelenik meg.

Egy második kívánság az, hogy a tanító-tanárok nem a felmenő, hanem a váltakozó rendszer szerint tanítsanak, így a tanulók különböző kiejtést hallanak s a tanárok különböző szokincset is hallják.

A modern philologus munkája igen nehéz. A fegyelemről, túlterhelésről s az el nem ért célról sokszor hangzik a panasz. Könnyű a fegyelem, mely következetességen, készültségen és emberiességen alapszik. A házi lecke az alsó osztályokban 30, a felső osztályokban 45 percnyi munkára terjed. A közvetítő módszer a szemlélet és cselekvés alapján indult hangtani alapon, de néhány óra után, már rátér a betűre is és a helyesírási gyakorlatoknak nagy fontosságot tulajdonít. A fonetikának is hasznát veszi a közvetítő módszer, mert jól mondja Roussetot, hogy kinevetnék az olyan zongoratanítót, ki leütne egyes billentyűket s azt követelné tanítványától, hogy egy másik zongorán ugyanazon hangokat találja el. S így jár el a nyelvtanító a phonetika ismerete s ismertetése nélkül, de semmi esetre sem szabad a finomabb árnyalati különbségekre avagy a nehéz hangok keletkezésére rátérni. Az értelmes, szép olvasás elősegíti a szöveg megértését s a tanár minden erejével istápolja a törekvő tanulót a helyes kiejtés elsajátításában. A beszédgyakorlatok jó ideig csakis a hallottak utánmondásából állanak. Az egész osztállyal egyszerre hangosan olvastat az eklektikus módszer (Chorlesen), de csak kis számú osztályokban, hol a fegyelem ezáltal nem szenved. A beszélő tehetség fejlesztéséhez szisztematikus eljárást alkalmaz, melynek az összefoglalás, kérdeztetés, párbeszéd, elmondatás és alakítás a főeszközei. Mellőzhetetlen az iskolai frázis használata. Pl. Tanár: Allez au tableau noir. Tanuló: Je vais au tableau noir. Osztály: Il va au tableau noir. A szokincs elsajátításánál a közvetítő módszer megköveteli, hogy előlegesen vegyük át a szócsoportokat a szóképzés, illetőleg szóösszetétel alapján, sőt a képzők magyarázatába is belemegy. Az átalakításnál az idők áttétele, az elbeszélő forma, az idézés, párbeszéd a legjobb eszközök. Föltétlenül szükségesnek tartja a költeményeknek emléztetését, de hibának tartja, ha a prózai részek taníttatását elhanyagolják. A rendszeres nyelvtan tanítás feltétlenül szükséges, mert nem lehet minden nyelvtani szabályt az olvasmányokból levonni, de itt azután a legszükségesebbre kell szorítkozni. A közvetítő módszer is törekszik az anyanyelv lehetséges kiküszöbölésére az idegen nyelvtanításban, de csak a végső fokon gondolja elérhetőnek és követelendőnek ezt. A közvetítő módszer alapelvei még, hogy, in der Beschränkung zeigt sich der Meister és keveset tanítva alapos, teljes tudást követel. A másik alapelv végül az, hogy repetitio est mater studiorum. -

Különösen kiemelem e közvetítő, eklektikus módszert, mint modern nyelvtanítási módszert, jöllehet szorgalommal minden következetesen alkalmazott jó módszer eljuttat a célhoz s minden nevesebb rendszernek vannak előnyei és hátrányai is, de «Il n'y a point de méthodes faciles pour apprendre des choses difficiles». Csodaszor nincs s a hangzatos ígéretek a gyakorlatban nem válnak be. A nyelvtanítás sikere nemcsak a módszertől függ, hanem a tanárképzéstől és az iskolák szervezetétől is. Nyelvet azonkívül erős szorgalommal és kitartással kell tanulni. Képzett tanár jó módszerrel, kevés tanulónál elérheti a most utópiának hirdetett célt: a receptiv és productiv nyelvtudást.

KUGEL SÁNDOR.

AMIRE RÉGÓTA ÉGETŐ SZÜKSÉG VAN.

Aki iskola- és nevelésügyünket elfogulatlanul és igaz érzéssel szemléli, kell hogy évek óta valaminek hiányát sajnos tapasztalja. Ez a *valami* a szülőknek pædagogiai műveltsége és a szülői tiszt szent hivatására való nevelése, mely alapfeltétele a helyesen gyakorolt házi nevelésnek, az iskola és a család harmónikus együttműködésének s amelyből idővel s magasabb fokon egy egészséges tanügyi és pædagogiai közvélemény fog kialakulni.

Pædagogiai egyesületeink és tanügyi folyóirataink szép számmal vannak, de ezek kivétel nélkül az iskola és a tanerők szolgálatában állnak, vagy szakszerűek vagy egyoldalúak, s a szülőknek érdekeit alig vagy egyáltalában nem veszik figyelembe. Pedig a szülőknek egy ilyen nevelői *egyesülete*, az ő kioktatásukra szolgáló népszerű *folyóirat és előadások*, a gyakorlati nevelésnek helyes és örök alapelveit tartalmazó családi *könyv*, megannyi előmozdítója egy nép kulturmozgalmának, fontos alkotó része annak, amit én *Pædagoggy Extension*-nak neveznék.

A művelt külföldön jórészt megvalósították ezen valóban áldást hozó nemzeti és népszerű intézményeket: Franciaországban ilyen az *Union des Parents et des Educateurs*, Nagybrittániában a *Parents National Educational Union*, sőt még a távol Argentínában is vannak ilyen újabb keletű népnevelő intézmények (*Popular Educational Association*).*

Ilyen intézménynek szükségét érezzük mi is régóta hazánkban. Én nem akarom, legalább egyelőre nem, a meglevő egyesületek és

* Ezeket a rendkívül közhasznú szövetkezeteket és népszerű kiadványaikat társaságunk egyik ülésén részletesen szándékozom ismertetni.